

մարզ _____

քաղաք/գյուղ _____

դպրոց/դասարան _____

աշակերտ _____

Սիրելի _____

ՄԱՅՐ ԲՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՔՈ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԻՔՆ ՈՒՆԻ

ԿԱՐԴԱ՝ ԵՎ ԳՈՐԾԻՐ

ԲՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԱՐԲ ՉԿԱ Աղբը ստեղծում են մարդիկ

Առաջ, երբ մոլորակի բնակչության թիվը փոքր էր ու չկային արհեստական նյութերից իրեր՝ պլաստիկ շշեր, հին հեռուստացույց, կոտրված խաղալիքներ, փչացած համակարգիչ, մոլորակի վրա շատ աղբ չէր կուտակվում, և բնությունը հասցնում էր քայքայել ու մարսել այդ աղբը՝ այն ներառելով բնական շրջապտույտի մեջ:

Այսօր, երբ աղբի ծավալները զգալիորեն աճել են, բնությունն այլևս չի հասցնում յուրացնել աղբը, արդյունքում մենք ունենում ենք կեղտոտ օդ, աղտոտված անտառներ, օվկիանոսներ, հիվանդ կենդանիներ, բնական աղետներ:

Յուրաքանչյուր անցանկալի, անպետք բան, որ դեն ենք նետում, անվանում ենք աղբ կամ թափոն: Թափոնները կարող են լինել հեղուկ, գազային կամ պինդ: Առաջին երկուսը ընդունված է անվանել արտահոսք կամ արտանետումներ, իսկ վերջինը՝ կոշտ թափոններ կամ պարզապես աղբ: Կոշտ թափոնները լինում են բնության մեջ քայքայվող (օրինակ՝ կերակրի մնացորդներ, փչացած միրգ և բանջարեղեն, տերևներ, գոմաղբ, թուղթ և այլն), կամ բնության մեջ չքայքայվող (մետաղներ, ապակի, պոլիէթիլեն, ռետին և այլն):

Տես, թե որքան ժամանակում են քայքայվում աղբի այս տեսակները, երբ հայտնվում են բնության մեջ:

Բանան

3-4 շաբաթ

Թղթե տոպրակ

1 ամիս

Բամբակյա գործվածքի կտոր

5 ամիս

Բրդյա գուլպա

1 տարի

Ծխախոտի մնացորդ

2-5 տարի

Կաշվե կոշիկ

40-50 տարի

Թիթեղյա տուփ

80-100 տարի

Ալյումինե դատարկ աման

200-500 տարի

Պլաստիկ տարա

անհայտ է

Աղյուսակում տեսնում ենք, որ պլաստիկ նյութերից բաղկացած աղբը՝ շերտը, պոլիէթիլենային տոպրակները բնության մեջ չեն քայքայվում և բացի շրջակայքը տգեղացնելուց, ավելի մեծ վտանգ է պարունակում՝ արևի ազդեցության տակ աղբավայրում ինքնայրվելով արտազատում է թունավոր նյութեր՝ դիօքսին և ֆուրան:

Դիօքսինը թույն է, որը ծխի հետ մթնոլորտում տարածվելով իր ճանապարհին աղտոտում է ամեն ինչ, հսկայական տարածքներ դարձնելով վտանգավոր մարդկանց ու կենդանիների համար: Դիօքսինով աղտոտված օդը շնչելիս կամ դիօքսինով վարակված սնունդ օգտագործելիս, օրինակ՝ աղբակույտում արածող կովի կաթը խմելիս, կարող են առաջանալ մահացու հիվանդություններ:

Դու կարող ես նպաստել, որ չքայքայվող պլաստիկ թափոնները չհայտնվեն բնության մեջ և մեր Երկիր մոլորակը ժպտա:

Ինչպե՞ս՝

- Թույլ մի՛ տուր, որ ձեր տանը կամ բակում պլաստիկ շշերն ու պոլիէթիլենային տոպրակները այրեն: Մեծերին բացատրիր, որ այրվելիս դրանք արտազատում են մահացու թույներ:
- Պլաստիկ թափոնները մի՛ նետիր մյուս աղբի հետ, չէ՛ որ հայտնվելով աղբավայրում, ինքնայրման պատճառով արտանետում են մահաբեր դիօքսին: Առանձնացրու պլաստիկ թափոնները հատուկ աղբամաններում, որտեղից դրանք կտարվեն վերամշակման:
- Մեկանգամյա օգտագործման առարկաների փոխարեն աշխատեք օգտագործել բազմակի օգտագործման իրեր ու առարկաներ, որոնք պատրաստված են ավելի կայուն նյութերից (օրինակ՝ պլաստիկե ամանեղենի փոխարեն օգտագործեք ապակե կամ կերամիկական ամանեղեն):
- Խանութ կամ շուկա գնալիս ձեզ հետ տարեք կտորե կամ այլ նյութից պատրաստված բազմակի օգտագործման տոպրակներ՝ մի քանի մեկանգամյա պոլիէթիլենային տոպրակներ օգտագործելու փոխարեն:
- Պլաստիկ աղբը (շշեր, տարաներ, կտրված իրեր) նետեք համապատասխան աղբամանների մեջ:
- Կրճատեք թղթի ծախսը՝ օգտագործելով այն երկու երեսից:
- Սննդային մնացորդները օգտագործեք կոմպոստ պատրաստելու համար, որը լավ պարարտանյութ է բույսերի համար:

ԱՂԲԸ ՆՎԱԶԵՑՆԵԼՈՒ 3R ԿԱՆՈՆԸ

ԿՐՃԱՏԵԼ
(անգլերեն՝
Reduce)

ԿՐԿԻՆ
ՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼ
(անգլերեն՝
Reuse)

ՎԵՐԱՄՇԱԿԵԼ
(անգլերեն՝
Recycle)

Բնությանը օգնելու համար պետք է հիշենք 3R-ի կանոնը՝ այսինքն հնարավորինս քիչ աղբ գոյացնել՝ խնամքով և վերստին օգտագործելով իրերը, թափոնները՝ թուղթը, մետաղը, ապակին և պլաստիկը հանձնելով վերամշակման, խնայողաբար օգտագործել սպառվող բնական պաշարները՝ ջուրը, անտառանյութը, օգտակար հանածոները, խրախուսել բազմակի օգտագործման տոպրակների կիրառությունը, օրգանական թափոնները վերածել կոմպոստի և այլն:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ N 1

Տատիկի կամ մայրիկի օգնությամբ, տանը եղած հին հագուստից, կտորներից մի գեղեցիկ տոպրակ կարիր և հետևիք, որ խանութ գնալիս անպայման վերցնեն իրենց հետ:

ամենահեշտ
ձևը

ԲՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԶԱՅՐԱՆՈՒՄ Է

Մենք հաճախ ենք լսում երկրագնդի այս կամ այն անկյունում տեղի ունեցող բնական ահավոր աղետների՝ թայֆունների, ջրհեղեղների, երաշտի, սողանքների մասին: Դրանք ավելի ու ավելի հաճախակի ու սաստիկ են դառնում: Առաջին հայացքից այդ երևույթները միմյանց հետ կապ չունեն, բայց իրականում դրանք բոլորը փոխկապակցված են և, արդյունք են երկրագնդի վրա կլիմայի փոփոխության: Իսկ կլիման փոփոխվում է մարդու գործունեության արդյունքում՝ օդի, ջրերի և հողի աղտոտման, թունավոր նյութերի արտանետման հետևանքով:

Տեղական լուծումները կարող են նպաստել մեր երկրագնդի առողջացմանը

ՃԱՊՈՆԻԱՅԻ ՕՐԻՆԱԿԸ

Ծագող արևի երկրում թղթի թափոնը՝ մակուլատուրան, սկսել են մշակել դեռ 11-րդ դարում: Ճապոնացիները մոր կաթի հետ սերմանում են աղբին հարգանքով վերաբերվելու գիտելիքներ ու կանոններ: Այդ երկրում ամեն քայլափոխի փակցված են բազմաթիվ «շնորհակալություններ», որ աղբը տարբերակում եք, հետո գցում համապատասխան աղբարկղը, բայց՝ «ամհթ», եթե հակառակ կերպ եք վարվում: Այդ երկրում առանձնացնում են աղբի 50 տեսակ: Ճապոնիայում աղբի վերամշակման 2000 գործարան կա: Ճապոնիայի իշխանությունները գրավիչ ու գեղեցիկ տեսք են տալիս այդ գործարաններին ու շրջակայքին: Դրանք ոչ ներսից, ոչ էլ դրսից տհաճ հոտ չեն արձակում, շենքերը թափանցիկ ապակիներից են կառուցված, որպեսզի մարդիկ տեսնեն, թե ինչ ջանքեր են գործադրվում՝ իրենց թողած աղբը վերամշակելու համար: Աղբ մշակող գործարաններով ճապոնացիները հպարտանում են. դրանք նաև զբոսաշրջության վայրեր են:

ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ ՕՐԻՆԱԿ

Գիտե՞ք արդյոք, որ Ֆրանսիայում աղբը տեսակավորում են 90-ականներից սկսած: Ֆանկանո՞ւմ եք իմանալ, թե ինչպես են դա անում: Շատ հեշտ: Նրանք ունեն թափոնների առանձին տարաներ, որոնք գույներով տարբերվում են միմյանցից: Մեկը վերամշակելի փաթեթավորման համար է, մյուսը ոչ վերամշակելի թափոնների համար, և վերջինը, օրգանական թափոնների համար: Ապա, թափոնները տեսակավորվում են և վերամշակման արդյունքում վերածվում են հագուստի, գրիչների, համակարգիչների և այլն:

Գիտե՞ն արդյոք, որ

$$27 \times \text{[Water Bottle]} = \text{[Sweater]}$$

27 պլաստիկ շիշ = 1 վերնագգեստ

$$670 \times \text{[Red Shoe]} = \text{[Bicycle]}$$

670 թիթեղյա տարա = 1 հեծանիվ

Այն աղբը, որը մեծ չափերի պատճառով չի տեղավորվում աղբամանների մեջ, տեղափոխվում է թափոնների հավաքման կենտրոնում: Թափոնների հավաքման կենտրոնում վերամշակվում է այն աղբը, որն արգելված է նետել աղբամանը, օրինակ՝ բազկաթոռ, մեքենայի յուղ, ներկեր, մարտկոցներ և այլն:

Ֆրանսիացիները համացանցով վաճառում են իրենց իրերը՝ հեծանիվներ, հագուստ, գրքեր... Դա շատ լավ տարբերակ է իրերը նորից օգտագործելու, աղբը նվազեցնելու և գրպանի գումարը խնայելու համար:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ N 2

Այս նամակում գրվածի մասին պատմի՛ր առնվազն հինգ հոգու և բացատրի, թե պլաստիկ թափոնները տարանջատելով ինչպես կարող ենք նպաստել, որ մեր մոլորակը նորից ժպտա:

Այդ մասին նշումներ կատարիր հաջորդ էջում և էլեկտրոնային նամակ գրիր eco@urbanfoundation.am հասցեով:

Այս հրապարակումը պատրաստվել է
Հայաստանում Լիտվայի Հանրապետության
դեսպանության ֆինանսական աջակցությամբ